

Vlaanderen
is milieu

Duurzaam gebruik van pesticiden

2020

DOCUMENTBESCHRIJVING

Titel

Duurzaam gebruik van pesticiden - 2020

Samenstellers

Team Watervoorziening en -gebruik

Inhoud

Dit rapport geeft een overzicht van de afbouw van het pesticidegebruik door openbare besturen. Het rapport bespreekt de gebruikscijfers van 2019 en schetst evoluties van het gebruik van verschillende openbare besturen.

Wijze van refereren

Vlaamse Milieumaatschappij (2021), Duurzaam gebruik van pesticiden - 2020

Verantwoordelijke uitgever

Bernard De Potter, Vlaamse Milieumaatschappij

Vragen in verband met dit rapport

Vlaamse Milieumaatschappij

Dokter De Moorstraat 24-26

9300 Aalst

Tel: 053 72 62 10

info@vmm.be

Depotnummer

D/2021/6871/014

SAMENVATTING

Dit rapport geeft een overzicht van het pesticidegebruik door openbare besturen in 2020. Sinds 1 januari 2015 is er een principieel verbod op het gebruik van pesticiden voor alle openbare diensten.

Onder bepaalde voorwaarden en in specifieke omstandigheden kan er worden afgeweken van het verbod. Dit kunnen generieke afwijkingen zijn waarvoor geen expliciete aanvraag ingediend moet worden. Andere afwijkingen van het verbod moeten aangevraagd worden bij de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). De VMM evalueert de ingediende afwijkingsaanvragen en neemt een beslissing die positief, gedeeltelijk positief of negatief kan zijn. Bij goedkeuring worden altijd voorwaarden opgenomen. Met deze beslissing kan het pesticidegebruik bijgestuurd worden en kan er maximaal ingezet worden op preventie van het probleem.

Naast het afwijkingskader is er de rapporteringsplicht. Openbare besturen in Vlaanderen moeten voor 1 april van het jaar volgend op gebruik, doorgeven welke pesticiden ze gebruikten, welke hoeveelheid en onder welke afwijking. Dit geeft een extra controle op het al dan niet naleven van de bepalingen in de afwijkingsbesluiten. Zo kunnen we de evolutie van het pesticidegebruik ook opvolgen. In 2020 stellen we een verdere daling van het gebruik vast. Het totaal gebruikte werkzame stof daalt van 5,6 ton (2018) en 3,7 ton (2019) naar 2,5 ton (2020). De verdere daling sluit aan bij de trend die zich aftekende sinds 2010. De gevoelige daling in 2020 ligt aan een verminderd gebruik door Infrabel. Dit verminderd gebruik komt deels door nieuwe onderhoudsbestekken die pas later op het groeiseizoen toegekend werden. Daardoor vond een deel van het onderhoud ook niet plaats. Dit is duidelijk te merken in hun cijfers.

Herbiciden (bestrijden van planten) vertegenwoordigen ongeveer 98% van de gebruikte hoeveelheid pesticiden. Het herbicide glyfosaat is het meest gebruikt en maakt 67% uit van het pesticidegebruik. Glyfosaat wordt gevolgd door 2,4-D, triclopyr, MCPA en *Bacillus thuringiensis*. De werkzame stof *Bacillus thuringiensis* is een insecticide dat o.a. gebruikt wordt voor het chemisch bestrijden van de eikenprocessierups.

Het gemiddelde gebruik per gemeente blijft ongeveer gelijk met 1,5 kilogram werkzame stof in 2020. Zonder het gebruik tegen wespen, ratten, eikenprocessierups en duizendknopen (procedure 1 – generieke afwijking) mee te rekenen, daalt het gemiddelde gebruik naar ongeveer 1 kilogram werkzame stof per gemeente.

INHOUD

1	Inleiding.....	7
1.1	Situering	7
1.2	Belangrijke begrippen	8
1.3	Afwijkingsprocedures.....	9
2	Verwerken van de gebruiksgegevens.....	11
2.1	Rapporteringsverplichting.....	11
2.2	Volledigheid en verificatie.....	11
2.2.1	Ruwe data	11
2.2.2	Hiaten bij aanlevering pesticidegebruik	12
2.2.3	Uitschieters en niet (langer) toegelaten producten	12
2.3	Nulgebruik in 2020	13
2.4	Omrekening.....	13
2.4.1	Van product naar soort pesticide	13
2.4.2	Van product naar werkzame stof.....	14
2.5	Gebruikers en gebruikersgroepen	14
2.6	Trends en evoluties	15
3	Gebruikscijfers van pesticiden in 2020.....	16
3.1	Totaal gebruik	16
3.2	Gebruik per type pesticide	17
3.3	Gebruik per werkzame stof.....	18
3.4	Gebruik per type terrein	19
4	Evolutie van het pesticidegebruik	21
4.1	Totaal gebruik 2010 - 2020	21
4.2	Gebruik van werkzame stof	22
4.2.1	Glyfosaat	22
4.2.2	<i>Bacillus thuringiensis</i>	22
4.3	Gemeenten	23
4.3.1	Vergelijking van de gemeenten onderling – 2010 tot 2020 – totaal pesticidegebruik.....	23
4.3.2	Vergelijking van de gemeenten onderling – zonder generieke afwijkingen.....	26
4.3.3	Evolutie van het gemiddeld pesticidegebruik bij gemeenten	27
4.4	Andere openbare besturen.....	28
4.4.1	Provincies	29
4.4.2	Vlaamse instanties	29
4.4.3	Federale instanties.....	35
5	Besluit.....	38
bijlage 1	Pesticidegebruik van gemeenten in 2020	39

LIJST VAN TABELLEN

tabel 1: belangrijke begrippen gebruikt in dit rapport alfabetisch geordend.....	8
tabel 2: drie voorbeelden van de samenstelling van een pesticide	14
tabel 3: totaal pesticidegebruik in werkzame stof (in kilogram en procentueel) opgedeeld per instantie voor 2020	16
tabel 4: pesticidegebruik opgedeeld naar type pesticide gerapporteerd door de openbare besturen voor het jaar 2020 uitgedrukt in kilogram werkzame stof	17
tabel 5: gebruik van de openbare besturen per werkzame stof in kilogram en in percentage voor 2020.....	18
tabel 6: gerapporteerd pesticidegebruik per type terrein voor het gebruiksjaar 2020.....	20
tabel 7: gemiddeld pesticidegebruik van de gemeenten voor de periode 2010 tot 2020 in werkzame stof (kilogram en procentueel)	27
tabel 8: pesticidegebruik van de provincies in werkzame stof (kilogram) tussen 2015 en 2020.....	29
tabel 9: overzichtstabel gebruik van pesticiden in kilogram werkzame stof bij Vlaamse instanties in 2020 ..	30

LIJST VAN FIGUREN

figuur 1: aandeel werkzame stoffen in 2020 uitgedrukt in kilogram	19
figuur 2: procentueel gebruik van pesticiden gekoppeld aan het type terrein (beperkt tot de grootste categorieën).....	20
figuur 3: evolutie van het totale pesticidegebruik door openbare besturen in Vlaanderen voor het gebruiksjaar 2010 – 2020	21
figuur 4: procentueel aandeel van de werkzame stof glyfosaat t.o.v. het totaal gebruik gerapporteerd door de openbare besturen voor de gebruiksjaren 2010 tot en met 2020.....	22
figuur 5: procentueel aandeel van de werkzame stof <i>Bacillus thuringiensis</i> t.o.v. het totaal gebruik gerapporteerd door de openbare besturen voor de gebruiksjaren 2011 tot 2020	23
figuur 6: evolutie van het pesticidegebruik per klasse voor de gemeenten tussen 2010 en 2020.....	25
figuur 7: pesticidegebruik van de gemeenten (uitgezonderd generieke afwijkingen) per klasse voor 2020 ..	26
figuur 8: evolutie van het gemiddeld pesticidegebruik in kilogram werkzame stof per gemeente tussen 2010 en 2020. In groen staat vanaf 2017 ook het gemiddelde zonder generieke afwijkingen afgebeeld	28
figuur 9: evolutie van het pesticidegebruik bij het Agentschap Plantentuin Meise in kilogram werkzame stof in de periode 2019-2020	31
figuur 10 evolutie van het pesticidegebruik bij de regionale luchthavens Oostende en Antwerpen vanaf 2019	32
figuur 11: evolutie van het pesticidegebruik (zowel voor beheer van uitheemse soorten als voor bescherming van de collecties) in kilogram werkzame stof bij het Agentschap Natuur en Bos in de periode 2015-2020.....	32
figuur 12: evolutie van het pesticidegebruik in kilogram werkzame stof bij Agentschap Wegen en Verkeer in de periode 2015-2020.	33
figuur 13: evolutie van het pesticidegebruik in kilogram werkzame stof bij de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn in de periode 2015--2020.....	33

figuur 14: evolutie van het pesticidegebruik in kilogram werkzame stof bij nv De Scheepvaart en Waterwegen en Zeekanaal nv, vanaf 2017 de gegevens voor De Vlaamse Waterweg nv in de periode 2015--2020.....	34
figuur 15: evolutie van het gebruik van pesticiden voor de bestrijding van de bruine rat door de VMM in de periode 2015-2020 in kilogram werkzame stof*	34
figuur 16: evolutie van het pesticidegebruik door Infrabel in de periode 2015--2020 in kilogram werkzame stof.....	36
figuur 17: evolutie van het pesticidegebruik bij NMBS in de periode 2015-2020 opgedeeld in het gebruik op de spoorbedding en het andere gebruik in kilogram werkzame stof	37

1.2 Belangrijke begrippen

In dit rapport worden een aantal begrippen gebruikt die in tabel 1 omschreven worden.

tabel 1: belangrijke begrippen gebruikt in dit rapport alfabetisch geordend

Term	Omschrijving
Besluit beschermingszones grondwaterwingebieden	Besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handeling binnen de waterwingebieden en de beschermingszones en het besluit van de Vlaamse Regering van 27 maart 1985 houdende reglementering van de handelingen die het grondwater kunnen verontreinigen door pesticidegebruik
Besluit duurzaam gebruik pesticiden	Besluit van de Vlaamse Regering van 15 maart 2013 over nadere regels voor duurzaam pesticideverbruik in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik
Biocide	Een pesticide voor gebruik buiten de landbouw naast gewasbeschermingsmiddelen, bv. rattenvergif, algendodende middelen, houtbeschermingsmiddelen ... De toegelaten biociden vind je op www.biocide.be .
Commerciële activiteit	Diensten zoals gedefinieerd in het wetboek van economisch recht. Elke prestatie verricht door een onderneming in het kader van haar professionele activiteit of in uitvoering van haar statutair doel.
Decreet duurzaam gebruik pesticiden	Decreet van 8 februari 2013 houdende duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest
Fytolicensie	Een fytolicensie is een certificaat van de federale overheid dat aangeeft dat je als professionele gebruiker, distributeur of voorlichter correct kunt omgaan met gewasbeschermingsmiddelen en toevoegingsstoffen.
Gewasbeschermingsmiddel	Een werkzame stof en preparaat ter bescherming en/of bewaring van planten en plantaardige producten tegen schadelijke organismen, om de levensprocessen van planten te beïnvloeden of om ongewenste planten of plantendelen te doden. Deze omvatten bestrijdingsmiddelen gebruikt in de landbouw, voor de bescherming van kamerplanten, in tuinen, in openbaar groen en op sportterreinen. De toegelaten gewasbeschermingsmiddelen vind je op www.fytoweb.be .
Nulgebruik	Onder nulgebruik wordt verstaan dat er geen pesticiden gebruikt worden.
Omvormingsprogramma	Dit was een vorm van afwijken van het verbod waarbij de aanvrager één of meerdere terreinen opgaf die nog niet pesticidevrij beheerd konden worden. Dit type van afwijken is in 2020 afgelopen.
Openbare dienst	Alle diensten uitgevoerd door een rechtspersoon in het kader van een taak van algemeen belang.

- bruine rat
- kolonievormende wespen
- Japanse duizendknoop en andere uitheemse duizendknopen
- Eikenprocessierups
- zwarte rat
- preventie van chytridiomycose

De bestrijding van de eikenprocessierups had in 2020 de bijkomende voorwaarde dat het gebruik voorafgaand aan de VMM gemeld moest worden.

Bij een type 2-afwijking kan een probleemterrein pesticidevrij beheerd worden maar dit brengt onevenredig hoge kosten met zich mee. De kosten moeten aangetoond en vergeleken worden met de kosten voor een alternatief beheer.

Twee procedures zijn hiervoor uitgewerkt:

- via Procedure 4 – Omvormingsprogramma (afgelopen in 2020)
- via Procedure 5 - Specifiek probleemterrein

Voor terreinen die liggen in beschermingszones voor grondwaterwingebieden voor drinkwaterproductie of voor terreinen in oeverzones is een type 2-afwijking onevenredig hoge kost niet mogelijk. Het inschrijven voor de omvormingsprogramma's kan niet meer.

Alle informatie www.vmm.be/zonderisgezonder.

- algiciden: tegen algen
- bryociden: tegen mossen

Verschillende producten zijn werkzaam tegen meerdere soortgroepen. Een heel aantal pesticiden heeft een gecombineerde werking zoals tegen insecten en mijten (insecticide/acaricide) of tegen schimmels en bacteriën (fungicide/bactericide). Deze producten werden in dit rapport opgenomen als een afzonderlijk type. Zo is er bv. het type 'fungicide/bactericide'. Het product wordt in dit geval dus niet apart opgenomen onder type fungicide en type bactericide.

2.4.2 Van product naar werkzame stof

De gerapporteerde gegevens worden ontvangen als hoeveelheid gebruikt product. Deze hoeveelheden worden omgezet naar werkzame stof (de chemische component die instaat voor de werking van het pesticide). Van elk product is de samenstelling gekend. Een pesticide kan één enkele werkzame stof bevatten of kan bestaan uit een combinatie van verschillende werkzame stoffen.

Naast de werkzame stoffen bevatten de meeste pesticiden ook één of meerdere hulpstoffen die de werking ervan beïnvloeden. Deze stoffen worden in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Ter verduidelijking is de samenstelling van enkele producten (Roundup Ultra, Bromabo Blok en Bofix) opgenomen in tabel 2.

De meest gebruikte rodenticiden bevatten een heel lage concentratie werkzame stof. Alhoewel ze in de praktijk veel gebruikt worden, blijft de hoeveelheid werkzame stof die wordt gebruikt heel beperkt.

tabel 2: drie voorbeelden van de samenstelling van een pesticide

Handelsmiddel	Toelatingsnummer	Samenstelling
Roundup Ultra	8504P/B	360 g/l GLYFOSAAT
Bromabo Blok	BE2013-0025	0,005% (0,05 g/kg) BROMADIOLONE
Bofix	8171P/B	20 g/l CLOPYRALID 40 g/l FLUROXYPYR 200 g/l MCPA

2.5 Gebruikers en gebruikersgroepen

Een eenvoudige weergave van gegevens zorgt voor een goed overzicht. We delen op in:

- gemeenten
- provincies
- Vlaamse overheid
- federale overheid
- andere

Onder deze laatste categorie vallen de openbare besturen die een klein aandeel hebben in het pesticidegebruik en niet thuishoren onder een van de overige groepen. Het gaat o.a. over polders en wateringen, OCMW's, havenbedrijven, universiteiten, ziekenhuizen ...

3 GEBRUIKSCIJFERS VAN PESTICIDEN IN 2020

Dit hoofdstuk bevat het overzicht van het totale pesticidegebruik in Vlaanderen door de openbare besturen met een rapporteringsverplichting (2.1) voor het jaar 2020.

Eerst komt het totaal gebruik per gebruiksgroep aan bod, gevolgd door het gebruik opgedeeld per type pesticiden en per type werkzame stof.

Meer informatie over hoe de gegevens verzameld en verwerkt zijn, staat in hoofdstuk 2.2.

3.1 Totaal gebruik

In totaal werd 2,5 ton werkzame stof gerapporteerd.

De tabel 3 geeft het overzicht opgedeeld in de verschillende gebruikersgroepen (2.5).

Het pesticidegebruik situeert zich in 2020, zoals in voorgaande jaren, vooral binnen de instanties van de federale overheid. Zij staan in voor 88% van de hoeveelheid pesticiden die gerapporteerd werd in Vlaanderen.

De gemeenten stonden in voor 9% van het pesticidegebruik.

Een aandeel van 3% komt van beheer binnen de Vlaamse overheid.

Het aandeel van de provincies in het totale pesticidegebruik is iets minder dan 1%. Bij de groep 'andere' is het gebruik heel beperkt.

tabel 3: totaal pesticidegebruik in werkzame stof (in kilogram en procentueel) opgedeeld per instantie voor 2020

Instantie	Pesticidegebruik	
	Werkzame stof (kilogram)	Percentage van totaal gebruik
Gemeente	225,3	9,0%
Provincie	20,8	0,8%
Vlaamse overheid	65,9	2,6%
Federale overheid	2180,1	87,6%
Andere	0,5	0,0%
Totaal	2492,6	100,0%

3.2 Gebruik per type pesticide

Pesticiden kunnen ingedeeld worden op basis van hun werking, bv. tegen ongewenste planten, ongewenste insecten ... (2.4.1).

Het bestrijden van ongewenste planten, onkruiden, is veruit de meest voorkomende reden voor het gebruik van pesticiden. Herbicidegebruik maakt 98% uit (tabel 4) van de totale hoeveelheid werkzame stof die in Vlaanderen gebruikt werd door de openbare besturen.

Insecticidegebruik vertegenwoordigt 2% van het totale gebruik. Buiten de bestrijding van wespen en eikenprocessierups werden nauwelijks insecticiden gebruikt. De populatie van eikenprocessierups fluctueert en dus ook het gebruik van insecticiden om deze soort te bestrijden. De gebruikscijfers van insecticiden voor de bestrijding van de eikenprocessierups zijn een onderschatting, aangezien niet alle besturen die chemisch bestrijden rapporteren.

Voor de rattenbestrijding werd 1,5 kilogram werkzame stof gebruikt. In de meest gebruikte rodenticiden zit maar 0,005% werkzame stof. Dat wil zeggen dat er per kilogram rattenvergift 0,00005 kilogram werkzame stof zit. Hoewel er dus maar 1,5 kilogram werkzame stof werd gebruikt over heel Vlaanderen gaat het hier om 28,5 ton graantjes, blokjes en pasta's die werden uitgelegd.

De fungiciden, acariciden en andere soorten pesticiden die weinig gebruikt worden, zijn klassieke gewasbeschermingsmiddelen uit de sierteelt die in plantencollecties van botanische tuinen en arboreta werden ingezet en niet op doorsnee beplanting in het openbaar domein.

tabel 4: pesticidegebruik opgedeeld naar type pesticide gerapporteerd door de openbare besturen voor het jaar 2020 uitgedrukt in kilogram werkzame stof

Type pesticide	Pesticidegebruik	
	Werkzame stof (kilogram)	Percentage van totaal werkzame stof
Herbicide	2431,1	97,5%
Insecticide	57,8	2,3%
Fungicide	1,1	0,1%
Rodenticide	1,5	0,1%
Molluscicide	0,4	0,0%
Andere	0,7	0,0%
Totaal	2492,6	100%

3.3 Gebruik per werkzame stof

In tabel 5 zijn de meest gebruikte werkzame stoffen opgenomen en het corresponderende pesticidegebruik (2.4.2).

In 2020 stonden er 92 producten in de rapportering van de openbare besturen en kwamen er 50 verschillende werkzame stoffen in voor. Het aantal gebruikte producten daalt iets tegenover 2019, net als het aantal werkzame stoffen. Gezien de continue evolutie waarbij bepaalde stoffen hun toelating verliezen, is dit niet abnormaal.

De tabel 5 geeft het overzicht van de gebruikte werkzame stoffen. Glyfosaat is duidelijk koploper en wordt dan gevolgd door 2,4-D, triclopyr, MCPA, *Bacillus thuringiensis, subsp kurstaki*, Fluroxypyr, Pelargonzuur en Flazasulfuron.

Op de stof "*Bacillus thuringiensis*" (Bt) na zijn alle weergegeven stoffen werkzame bestanddelen van herbiciden. *Bacillus thuringiensis* is een insectendodende bacteriesoort die buiten land- en tuinbouw vooral gebruikt wordt voor het bestrijden van eikenprocessierups.

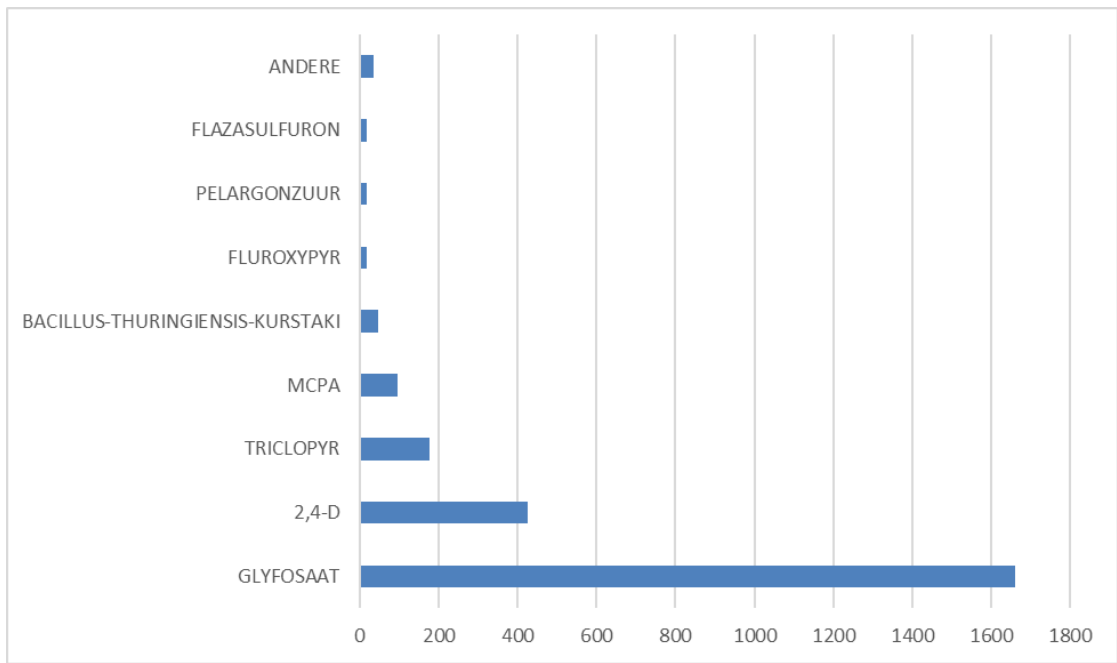
tabel 5: gebruik van de openbare besturen per werkzame stof in kilogram en in percentage voor 2020

Werkzame stof	Pesticidegebruik	
	Kilogram	Percentage van totaal
GLYFOSAAT	1659,8	66,6%
2,4-D	427,4	17,2%
TRICLOPYR	175,6	7,1%
MCPA	96,7	3,9%
<i>BACILLUS THURINGIENSIS KURSTAKI</i>	46,2	1,8%
FLUROXYPYR	18,0	0,7%
PELARGONZUUR	17,2	0,7%
FLAZASULFURON	17,2	0,7%
OVERIGE	35	1,4%
TOTAAL	2492,6	100,0%

De figuur 1 geeft het aandeel weer van de gerapporteerde werkzame stoffen in 2020.

figuur 1: aandeel werkzame stoffen in 2020 uitgedrukt in kilogram

3.4 Gebruik per type terrein

Het pesticidegebruik dat door openbare besturen gerapporteerd wordt, is gekoppeld aan bepaalde types van terreinen zoals ook omschreven in 2.2.1. Naast het type van pesticiden krijgen we met het type terrein een bijkomend inzicht waar openbare besturen nog pesticiden inzetten.

Het overgrote aandeel van pesticiden wordt ingezet op open verharding. Daarbij kan bv. gedacht worden aan de ballastbeddingen voor sporen van trein- en tramverkeer.

Een kleiner aandeel van de bestrijding vond plaats op terreinen met eerder houtige vegetatie, zoals bestrijding van de eikenprocessierups die zich in eiken nestelt.

Een laatste uitgesproken terreintype zijn sportvelden. Het beheer van terreinen voor sport biedt voor de openbare besturen overduidelijk nog een uitdaging.

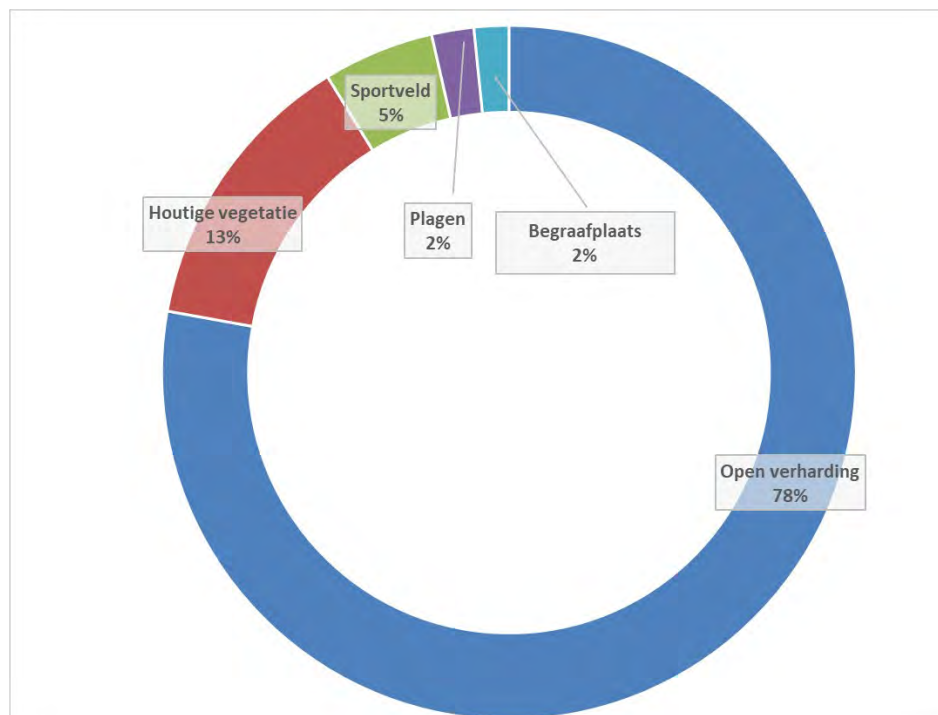

tabel 6: gerapporteerd pesticidegebruik per type terrein voor het gebruiksjaar 2020

Type terrein	Pesticidegebruik (werkzame stof kilogram)
Open verharding	1906,0
Houtige vegetatie	328,4
Sportveld	129,5
Plagen	48,2
Begraafplaats	39,6
Kruidige vegetatie	22,4
Gesloten verharding	15,5
Ratten	1,5
Ziekten	1,1
Gras	0,2
Halfopen verharding	0,1
Onbedekte grond	0,1
Totaal	2492,6

Het gebruik gekoppeld aan een type terrein geeft ook procentueel weer t.o.v. van het totaal gebruik op welk terreintype gebruikt werd in 2020, zoals weergegeven door figuur 2: procentueel gebruik van pesticiden gekoppeld aan het type terrein (beperkt tot de grootste categorieën).

figuur 2: procentueel gebruik van pesticiden gekoppeld aan het type terrein (beperkt tot de grootste categorieën)

4 EVOLUTIE VAN HET PESTICIDEGEBRUIK

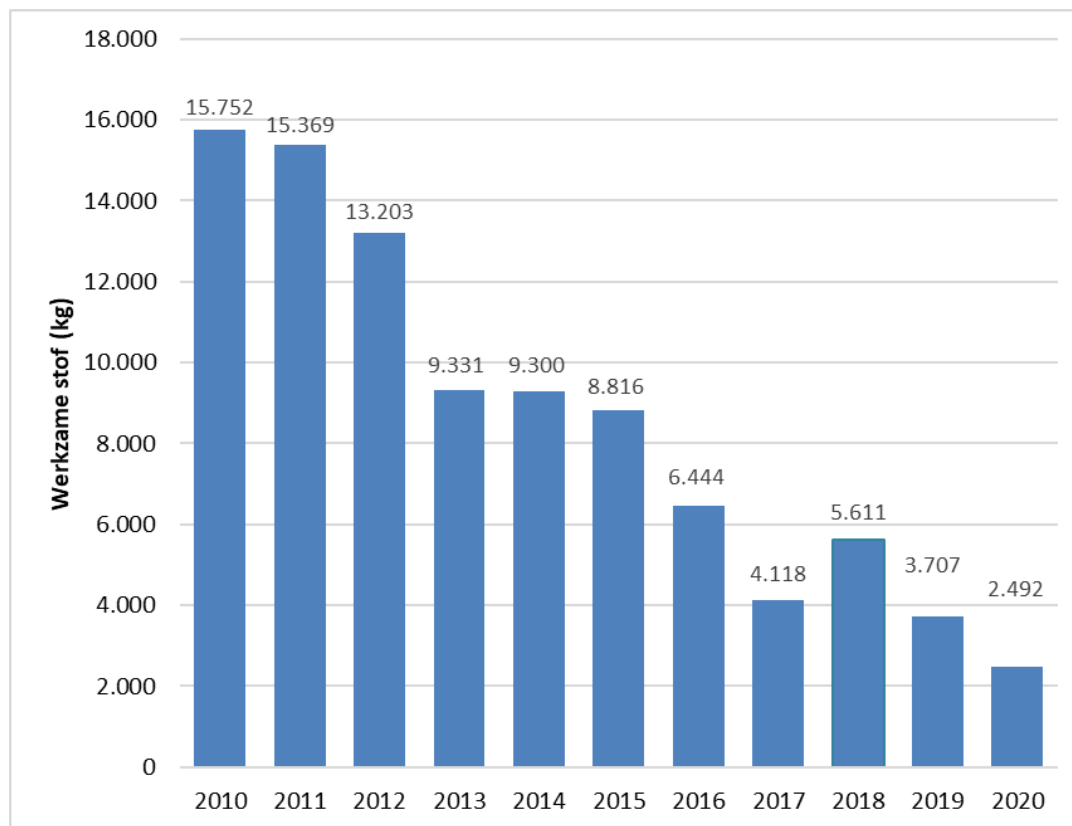
4.1 Totaal gebruik 2010 - 2020

De evolutie van het totaal pesticidegebruik in werkzame stof tussen 2010 en 2020 is opgenomen in figuur 3. In deze periode daalt het gebruik van 15,7 ton werkzame stof naar 2,5 ton in 2020, met een uitschieter in 2018 van 5,6 ton.

De daling was niet gelijkmatig gespreid over de verschillende jaren. Opvallend is de eerste sterke daling van het gebruik in 2013. Ook in 2015 verwachten we een sterke daling door de strengere regelgeving. Deze daling bleef uit in de aan de Vlaamse overheid gerapporteerde gegevens. De reden hiervoor is dat Infrabel vanaf het werkjaar 2015 (op vraag van de VMM en gekoppeld aan het goedkeuring van het afwijkingdossier) naast de gegevens van de sproeitrein (hoofdsporen), ook de gegevens van de aannemers (bijsporen) doorgeeft. Meer over het pesticidegebruik van Infrabel in 4.4.3.

In 2016 daalt het gebruik verder, een trend die zich in 2017 nog doorzet met een daling van meer dan 2 ton werkzame stof. Ook in 2020 zien we dezelfde dalende trend.

figuur 3: evolutie van het totale pesticidegebruik door openbare besturen in Vlaanderen voor het gebruiksjaar 2010 – 2020

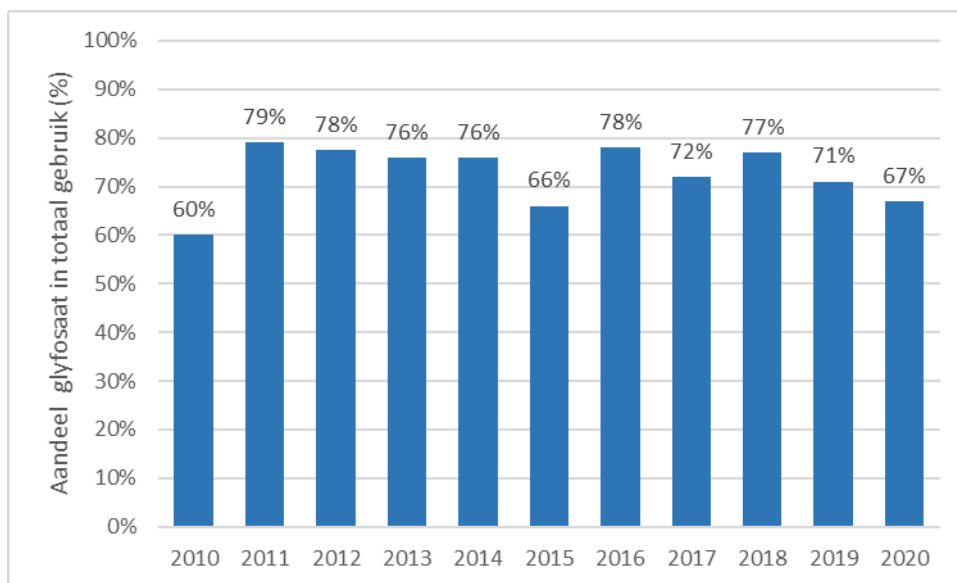
4.2 Gebruik van werkzame stof

4.2.1 Glyfosaat

De laatste jaren schommelt het aandeel van glyfosaat in deze rapportering. In 2015 kende glyfosaat een procentuele terugval t.o.v. 2014: van 76% naar 66%. In 2016 stijgt het aandeel weer naar 78%. In 2020 is er een procentueel gebruik van 67%.

De figuur 4 geeft de cijfers weer van de gebruiksjaren 2010 t.e.m. 2020.

figuur 4: procentueel aandeel van de werkzame stof glyfosaat t.o.v. het totaal gebruik gerapporteerd door de openbare besturen voor de gebruiksjaren 2010 tot en met 2020

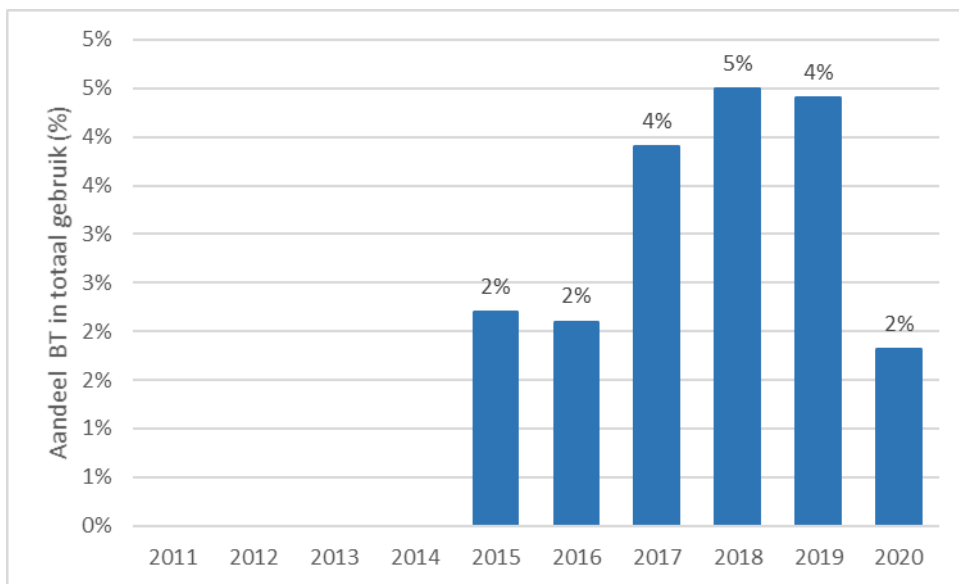
4.2.2 *Bacillus thuringiensis*

De bestrijding van de eikenprocessierups gebeurt in het kader van volksgezondheid en met pesticiden op basis van een bacteriepreparaat dat de rupsen doodt. De rapportering van die bestrijding gebeurde niet altijd even nauwgezet. Een van de redenen waarom de eikenprocessierups vanaf 2021 niet meer op de lijst van de generieke afwijkingen is meegenomen. Vanaf het rapport van 2022 zou dit een meer compleet beeld moeten geven van het totaal aandeel gebruikte *Bacillus thuringiensis, subsp. Kurstaki*.

De figuur 5 geeft weer wat het aandeel van *Bacillus thuringiensis* is ten opzichte van het totaal van de gebruikte pesticiden.

figuur 5: procentueel aandeel van de werkzame stof *Bacillus thuringiensis* t.o.v. het totaal gebruik gerapporteerd door de openbare besturen voor de gebruiksjaren 2011 tot 2020

4.3 Gemeenten

De evolutie van het pesticidegebruik van de gemeenten kan op twee manieren bekeken worden:

- door de gemeenten onderling te vergelijken via een klasse-indeling
- door het gemiddelde gebruik van de gemeenten te vergelijken

De weergave van de evolutie bij de gemeenten maakt een onderscheid tussen:

- het pesticidegebruik op basis van de generieke afwijkingen (voor plaagsoorten waar volgens experts nog geen goede pesticidevrije bestrijdingsmethoden voor bestaan)
- andere afwijkingen

De vergelijking onder 4.2.1 en 4.2.2 geeft dat onderscheid weer.

4.3.1 Vergelijking van de gemeenten onderling – 2010 tot 2020 – totaal pesticidegebruik

4.3.1.1 Klasse-indeling

Het aantal gemeenten per klasse is opgenomen in figuur 6 voor de periode tussen 2010 en 2020. Om de algemene trend te tonen werd de klasse-indeling van voorgaande jaren (terug in de tijd tot 2010) behouden.

Het aantal gemeenten dat rapporteerde geen pesticiden te gebruiken fluctueert licht:

- 119 gemeenten in 2016
- 112 in 2017
- 115 in 2018

- 99 in 2019
- 113 in 2020

Deze gemeenten hebben een jaar volledig zonder pesticiden beheerd. Nog duidelijk meer dan de helft van de gemeenten gebruikt nog pesticiden of geeft niets door. Een belangrijke nuance is dat van deze pesticidegebruikers 118 gemeenten in de laagste gebruikscategorie (0-10 kilogram werkzame stof) vallen.

De trend waarbij de grootgebruikers in de hoogste categorieën afnemen, is al verschillende jaren heel duidelijk te zien. Vanaf het verbod in 2015 gebruikt geen enkele gemeente nog meer dan 100 kilogram werkzame stof.

Het aantal gemeenten dat de voorbije jaren niet meer rapporteerde:

- 21 gemeenten in 2016
- 17 gemeenten in 2017
- 20 gemeenten in 2018
- 21 gemeenten in 2019
- 36 gemeenten in 2020

Wie in 2014 of 2015, bij de invoering van het verbod, doorgaf een nulgebruik te hanteren, wordt verondersteld zich daar nog steeds aan te houden.

Gemeenten die niet rapporteerden in 2020 en niet gekend staan als nulgebruiker:

Affligem, Alveringem, As, Avelgem, Bever, Borgloon, Boutersem, Bree, De Haan, Deinze, Dilbeek, Essen, Herk-de-Stad, Herzele, Heusden-Zolder, Huldenberg, Landen, Lede¹, Lichtervelde, Lochristi, Meise, Moerbeke, Nijlen, Oudenburg, Pelt, Pittem, Riemst, Rijkevorsel, Sint-Genesius-Rode, Sint-Pieters-Leeuw, Tienen, Veurne, Voeren, Waasmunster, Wichelen, Zemst.

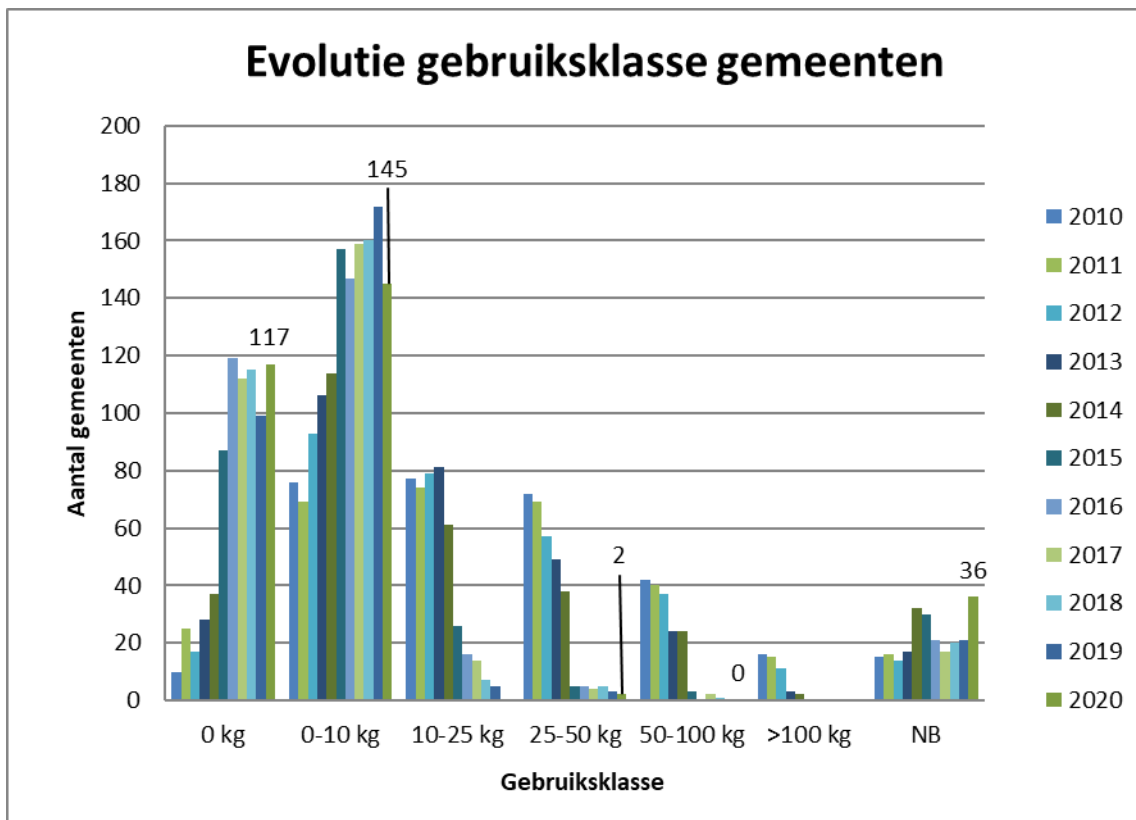
Deze hierboven opgesomde gemeenten kunnen ook geen pesticiden meer gebruikt hebben. Als er geen gebruik is, is er geen verplichting om te rapporteren. In onze bevraging naar het invullen van de online inventaris, vragen we wel expliciet om door te geven of er al dan niet een gebruik was. Gezien de lage responsgraad bij herinneringen na het verstrijken van de deadline en de aanzienlijke vertraging die de verwerking daarbij ondervindt, zijn na 3 herinneringen geen verdere oproepen gedaan aan de bovenstaande gemeenten.

---

¹ Lede werd gecontacteerd naar aanleiding van een nieuwe afwijkingaanvraag voor het onderhoud van sportterreinen met pesticiden, waaruit bleek dat de rapportering voor 2019 en 2020 over het hoofd werd gezien. De gebruikscijfers werd opgevraagd om toe te voegen aan de databank van de VMM, maar konden niet meer verwerkt worden in de tabellen en grafieken van het rapport, m.u.v. de tabel in bijlage 1 waar het gebruik door Lede wel nog meegenomen werd.

figuur 6: evolutie van het pesticidegebruik per klasse voor de gemeenten tussen 2010 en 2020

* NB: niet beschikbaar

In totaal hebben nog twee gemeenten meer dan 10 kg werkzame stof ingezet in 2020

Het gaat om Ardoosie die nog tot 2020 een omvormingsprogramma lopen had voor twee begraafplaatsen op zijn grondgebied. Het gebruik van Ardoosie voor 2020 bedraagt 27 kilogram. Koksijde valt met zijn totaal gebruik ook in die klasse, vooral door het gebruik van herbiciden op Golf Ter Hille (40 kg).

In 2020 zijn er 217 gemeenten die minder dan 1 kilogram werkzame stof gebruikten waarvan 117 nulgebruikers.

Voor de volledigheid van de data is aan de rechterzijde van de grafiek weergegeven hoeveel gemeenten niet rapporteerden.

De bijlage 1 geeft de gebruiksgegevens van alle Vlaamse gemeenten voor het gebruiksjaar 2020.

4.3.1.2 Conclusie

Het gebruik van pesticiden bij gemeenten blijft over het algemeen heel laag. Een kleiner aandeel van het totale gebruik is te koppelen aan de soorten die op de generieke lijst voorkomen. Een belangrijk deel wordt dus vooral ingezet voor groenonderhoud van bv. sportvelden.

4.3.2 Vergelijking van de gemeenten onderling – zonder generieke afwijkingen

De cijfers die in dit deel besproken worden, zijn de gebruikscijfers van de gemeenten uitgezonderd het pesticidegebruik dat toegepast werd binnen de generieke afwijkingen (figuur 7).

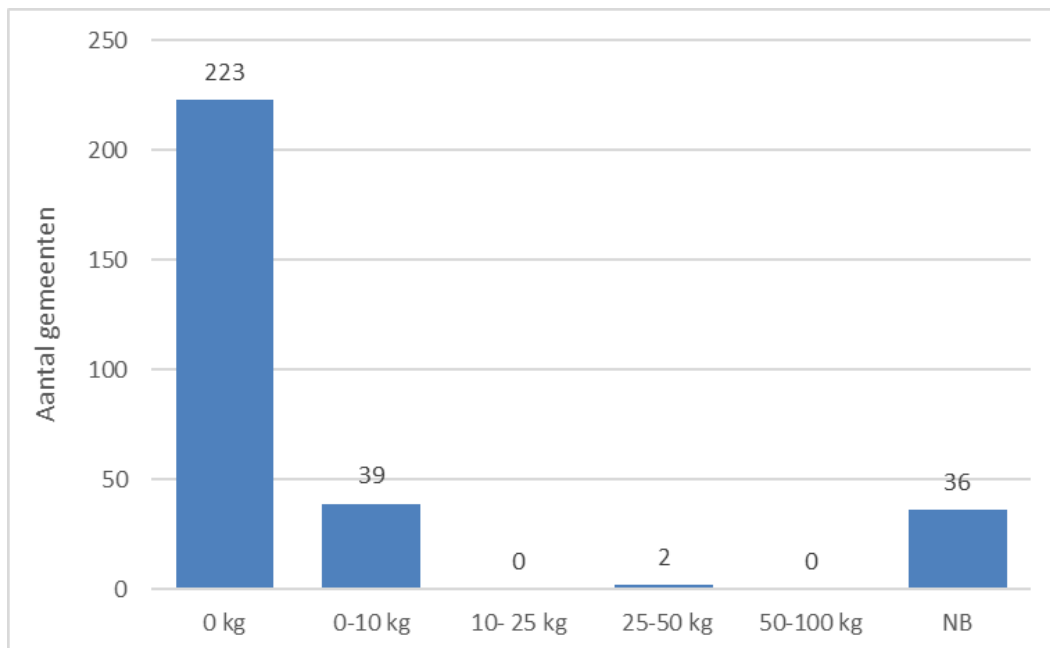
Soorten die op de generieke afwijkingslijst staan, zijn niet altijd gemakkelijk zonder pesticiden aan te pakken. Deze lijst wordt elk jaar geëvalueerd. In principe is er dus een consensus dat voor de bestrijding van de soorten op de generieke lijst de alternatieve bestrijdingsmethodes moeilijk haalbaar zijn en het pesticidegebruik dus algemeen te verantwoorden is (weliswaar beperkt en onder bepaalde voorwaarden). De gebruikscijfers voor de soorten van de generieke lijst wordt afgetrokken van het totale gebruik.

Het pesticidegebruik in dit hoofdstuk situeert zich dus hoofdzakelijk in het groenonderhoud. Hiervoor geldt deels een uitdoofbeleid.

Het totaal gebruik van gemeenten zonder het gebruik voor de generieke afwijkingen is 169,52 kilogram.

In figuur 7 is te zien dat - zonder het pesticidegebruik binnen de generieke afwijkingen - meer dan twee op drie gemeenten (262) weinig tot geen pesticiden meer gebruiken. Zij vermijden op dit moment al het mogelijke gebruik van pesticiden.

figuur 7: pesticidegebruik van de gemeenten (uitgezonderd generieke afwijkingen) per klasse voor 2020

NB: niet beschikbaar

4.3.3 Evolutie van het gemiddeld pesticidegebruik bij gemeenten

Om de evolutie van het pesticidegebruik bij gemeenten te evalueren, is gewerkt met het gemiddelde pesticidegebruik per gemeente. Zowel het gemiddeld totaal gebruik (mét generieke afwijkingen) als het percentage is berekend.

Vanaf het gebruiksjaar 2017 is ook het gemiddeld gebruik uitgezonderd gebruik voor generieke afwijkingen opgenomen.

Dit gemiddelde pesticidegebruik per gemeente voor de jaren 2010 t.e.m. 2020, is uitgetzet in tabel en figuur 8.

tabel 7: gemiddeld pesticidegebruik van de gemeenten voor de periode 2010 tot 2020 in werkzame stof (kilogram en procentueel)

Jaartal	Gemiddeld pesticidegebruik		
	Werkzame stof totaal (in kilogram)	Percentage ten opzichte van 2010	Werkzame stof zonder generieke afwijkingen (in kilogram)
2010	31,2	100	/
2011	31,4	100	/
2012	26,2	84	/
2013	18,7	61	/
2014	17,1	55	/
2015	4,2	13	/
2016	3,0	10	/
2017	2,6	8	1,7
2018	1,9	6	1,0
2019	1,9	6	0,9
2020	1,5	5	1,1

In 2010 ligt het gemiddelde gebruik van een gemeente op 31,2 kilogram werkzame stof. Vanaf 2012 daalt de hoeveelheid gestaag tot 17,1 kilogram werkzame stof in 2014.

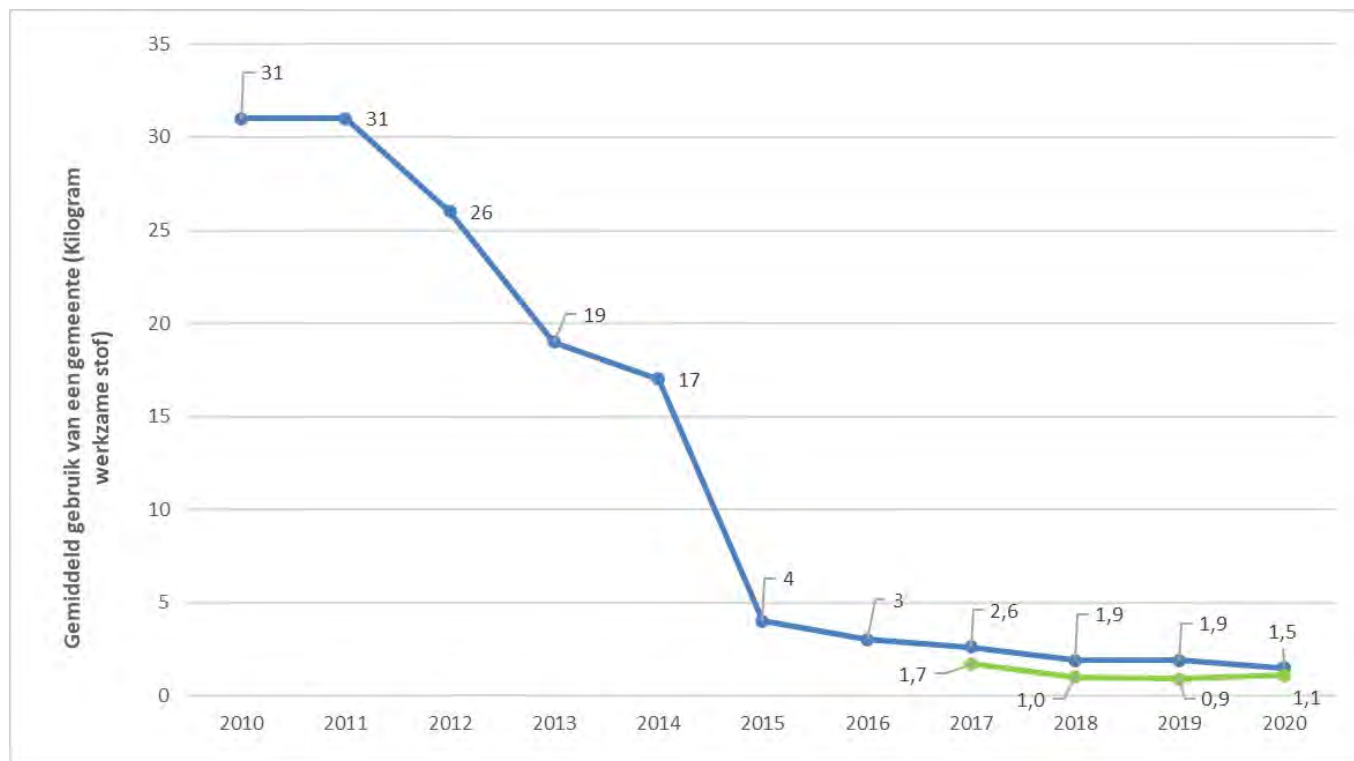
In 2015 brengt het verbod op het gebruik van pesticiden - met afwijkingen - het gebruik sterk terug tot gemiddeld 4,2 kilogram werkzame stof per gemeente.

Na 2015 is het gemiddelde gebruik procentueel nog altijd noemenswaardig aan het dalen maar de absolute daling is beperkt.

Vanaf 2017 is de opdeling gemaakt tussen het gebruik mét en zonder generieke afwijkingen. In het gemiddelde gebruik van een Vlaamse gemeente maken generieke afwijkingen zowel in 2017 als 2018 een 0,9 kilogram uit van het gebruik. In 2018 zit de helft van het pesticidegebruik dus nog altijd in het groenonderhoud en wordt op termijn uit gefaseerd. Het gebruik in 2020 blijft dus quasi stabiel.

figuur 8: evolutie van het gemiddeld pesticidegebruik in kilogram werkzame stof per gemeente tussen 2010 en 2020. In groen staat vanaf 2017 ook het gemiddelde zonder generieke afwijkingen afgebeeld

4.4 Andere openbare besturen

Alle openbare besturen die gevestigd zijn op het grondgebied van het Vlaamse Gewest moeten de regelgeving van het decreet en het besluit duurzaam gebruik pesticiden naleven. Ook voor hen geldt het pesticideverbod vanaf 1 januari 2015.

Alle openbare besturen, actief in het Vlaams Gewest moeten ook conform de wetgeving of hun afwijkingsbesluit, hun gebruiksgegevens rapporteren, tenzij ze ervoor kozen om geen pesticiden te gebruiken (zie 2.3).

In totaal gaat het voor alle openbare besturen (exclusief gemeenten) over 2,3 ton werkzame stof in 2020.

Uit de gerapporteerde gegevens zijn een aantal instanties geselecteerd die meer in detail besproken worden in dit rapport.

Dit zijn:

- de vijf provincies
- verschillende Vlaamse overheidsinstanties
- Infrabel en NMBS

Van de andere instanties zijn de gebruikte hoeveelheden pesticiden heel beperkt, zijn er geen gerapporteerde gegevens of zijn die onvolledig.

4.4.1 Provincies

De vijf provincies gebruikten in 2020 samen 21 kilogram werkzame stof of 0,8% van het totale pesticidegebruik binnen openbare diensten in Vlaanderen. (zie laatste kolom van laatste kolom van tabel 8).

Het verbruik bij de provincies blijft rond de 20 kilogram werkzame stof schommelen en is dus relatief laag.

Provincie Oost Vlaanderen blijft de grootste gebruiker en net als vorig jaar is dit gebruik gelinkt aan het onderhoud in provinciaal domein Het Leen en een herbicide met de werkzame stof pelargonzuur. Gezien dat product ingezet wordt als vervanging van synthetische herbiciden is door een minder optimale werking een grotere hoeveelheid nodig voor hetzelfde gewenste effect.

Een verdere daling is bovendien op te merken bij het gebruik van provincie Antwerpen.

In de provincie Vlaams Brabant is er rattenbestrijding die door de Vlaamse Milieumaatschappij gebeurt. Dat gebruik zit bij de cijfers van de Vlaamse Milieumaatschappij

tabel 8: pesticidegebruik van de provincies in werkzame stof (kilogram) tussen 2015 en 2020

Provincie	Werkzame stof (kilogram)					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antwerpen	6,6	2,0	3,6	3,7	1,0*	0,3
Limburg	4,5	1,0	1,5	NB	0,0	0,7
Oost-Vlaanderen	22,8	45,3	8,6	12,9	21,9	19,8
Vlaams-Brabant	6,3	11,0	4,3	0,4	0,0	0,0
West-Vlaanderen	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	41,0	59,3	18,0	17,0	22,9	20,8

*correctie van 10 kilogram naar 1 kilogram, nav de rechtzetting van een omrekeningsfout

4.4.2 Vlaamse instanties

Het totale gebruik van de Vlaamse overheidsinstanties in 2020 (zie tabel 9) is 66 kilogram werkzame stof. Dit is verdeeld over volgende instanties:

- Agentschap Natuur en Bos
- Agentschap Wegen en Verkeer
- De Lijn
- Vlaamse Milieumaatschappij
- De Vlaamse Waterweg
- Internationale luchthaven van Oostende
- Agentschap Plantentuin Meise

tabel 9: overzichtstabel gebruik van pesticiden in kilogram werkzame stof bij Vlaamse instanties in 2020

Type terrein	Pesticidegebruik (Werkzame stof in kilogram)
ANB	1,2
AWV	3,5
De Lijn	44,6
Agentschap Plantentuin Meise	0,7
VMM	0,3
De Vlaamse Waterweg	0,1
LEM Antwerpen	0
Lem Oostende	15,5
Totaal	65,9

Het **Agentschap Plantentuin Meise** gebruikt pesticiden om de collecties die zij beheren te beschermen en waar het beheer sterk tekort zou schieten als er (delen) van de collecties verloren zouden gaan en/of ze moeilijk zouden kunnen vervangen worden (figuur 9).

De regionale luchthavens gebruiken pesticiden voor het onderhoud van hun terreinen omwille van veiligheid (figuur 10). **LEM Oostende** gebruikte pesticiden in 2020 voor bepaalde terreintypes op het luchthaven domein. Naar aanleiding van de covid-19 pandemie is op LEM Oostende een verschuiving van passagiersvluchten naar cargo-keer. Het gaat daarbij om:

- de runways, taxiwegen en aprons, die rechtstreeks gebruikt worden voor taxiën, opstijgen en landen en die veilig moeten zijn
- beperkte delen van de omheining van het luchthavendomein voor efficiëntie van de camerabewaking en patrouilles, onder voorwaarde van gefaseerde vervanging naar een onderhoudsvriendelijker alternatief als afsluiting
- bepaalde puntlocaties (signalisatieborden en -lichten) waar hoge vegetatie ongewenst is en frequent maaien niet mogelijk is

Het gebruik bij **LEM Oostende** ligt hoger dan het voorgaande jaar. Dit komt vermoedelijk door de slechte toestand van de voegen aan apron 2 op de luchthaven. De vernieuwing van apron 2 in 2021-2022 zou het gebruik aan pesticiden verder kunnen beperken.

LEM Antwerpen gebruikte in 2020 geen pesticiden, wat ligtaan het verminderde verkeer door de covid-19 pandemie. Daardoor kon personeel meer ingezet worden voor mechanische onkruidbestrijding.

Het beheer van uitheemse planten in de Vlaamse bos- en natuurreservaten door het **Agentschap Natuur en Bos** gebeurt nu zonder pesticiden (figuur 11). Het aandeel van 1,2 kilogram werkzame stof wordt gebruikt om collecties (zoals rozen, leifruitbomen ...) te beschermen tegen ziektes en bestrijding van exoten. Het gaat daarbij om de collecties in Rozentuin Coloma en het park van Gaasbeek. Daarnaast worden insecticiden ingezet ter bestrijding van de tijgermug, een invasieve exoot. De bestrijding gebeurt op 1 locatie: een snelwegparking aan de grens met Frankrijk (vanwaar vermoed wordt dat de tijgermug meereist met wagen- en vrachtwagenverkeer komende van het zuiden).

In de bestrijding van plantenexoten werd in 2020 gestart met een proefproject rond de bestrijding van mahonie en wordt in duinen de rimpelroos bestreden. Het gaat daarbij telkens om bestrijding van exemplaren die niet op manuele manier bestreden kunnen worden (bv. door afgraving).

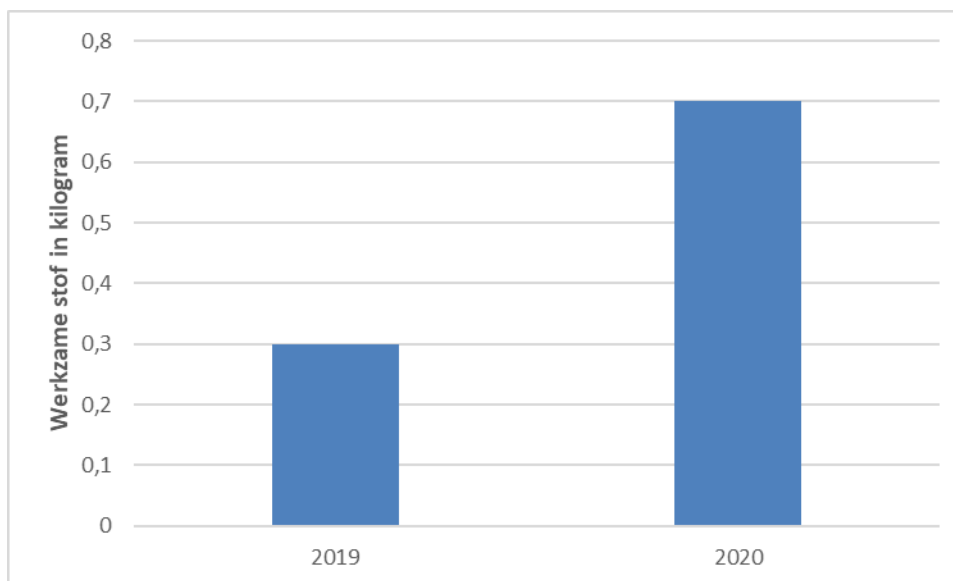
Het **Agentschap Wegen en Verkeer** rapporteerde in 2020 een gebruik van 3,5 kilogram in de provincie Limburg en provincie Vlaams Brabant voor het bestrijden van de eikenprocessierups langs de gewestwegen. Voor het reguliere onderhoud werden geen pesticiden gebruikt (figuur 12).

Het gebruik van pesticiden bij de Vlaamse Vervoersmaatschappij **De Lijn** daalt tegenover de vorige jaren. Het gaat om gebruik voor de ballastbeddingen in gebruik door De Lijn voor de trams (figuur 13).

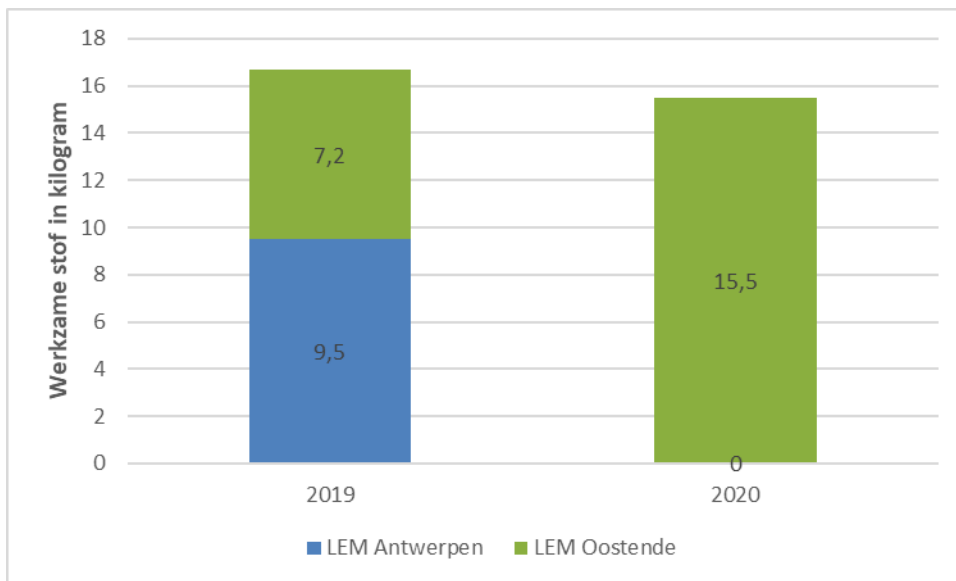
Waterwegen en Zeekanaal NV fuseerde vanaf 1 januari 2018 met NV De Scheepvaart tot **De Vlaamse Waterweg** NV (figuur 14). In 2020 werden pesticiden gebruikt voor het bestrijden van de Japanse duizendknoop. De Vlaamse Milieumaatschappij doet in opdracht van De Vlaamse Waterweg de rattenbestrijding. Dat gebruik zit in de cijfers van de Vlaamse Milieumaatschappij.

De **Vlaamse Milieumaatschappij** paste nog 0,3 kilogram werkzame stof toe voor de bestrijding van bruine ratten. Op plaatsen of in periodes met weinig of geen sporen van bruine ratten worden de buizen waarin de rodenticiden worden uitgelegd, niet meer maandelijks opgevuld. De **Vlaamse Milieumaatschappij** bestrijdt in opdracht van **De Vlaamse Waterweg**, het **Agentschap Wegen en Verkeer** en de provincie **Vlaams Brabant** ook nog ratten. Die cijfers zitten dus mee verwerkt in de cijfers van de **Vlaamse Milieumaatschappij**. Om die bestrijding in opdracht beter weer te geven, wordt de opsplitsing van de cijfers aangepast zoals ook aangegeven in figuur 15.

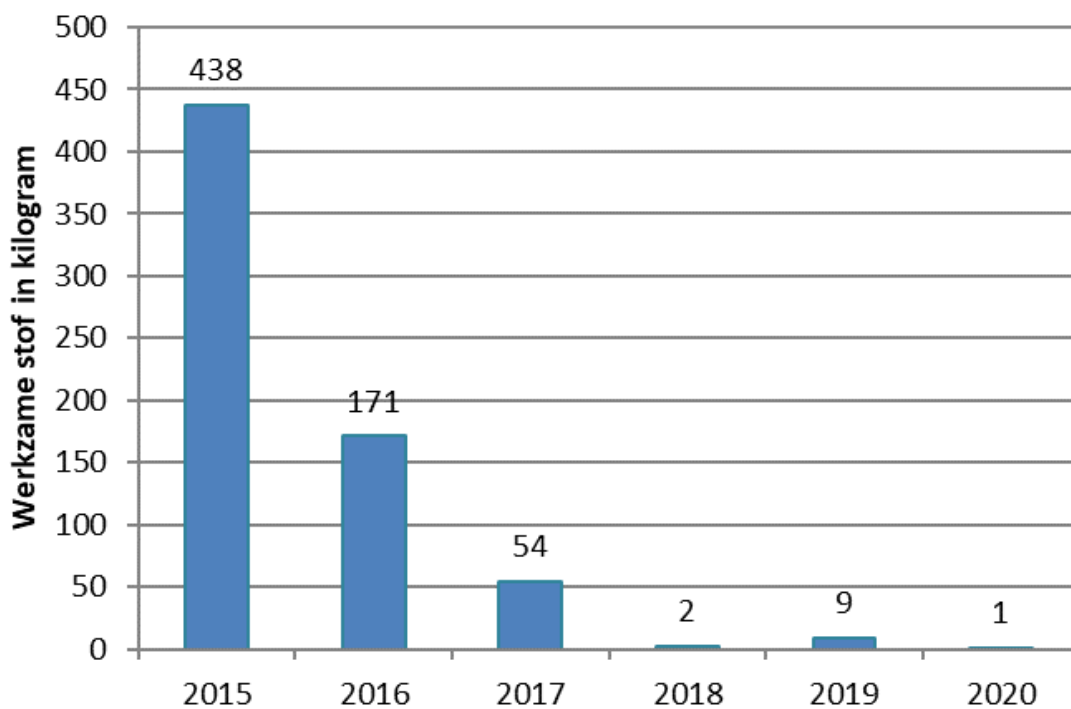
figuur 9: evolutie van het pesticidegebruik bij het Agentschap Plantentuin Meise in kilogram werkzame stof in de periode 2019-2020

figuur 10 evolutie van het pesticidegebruik bij de regionale luchthavens Oostende en Antwerpen vanaf 2019

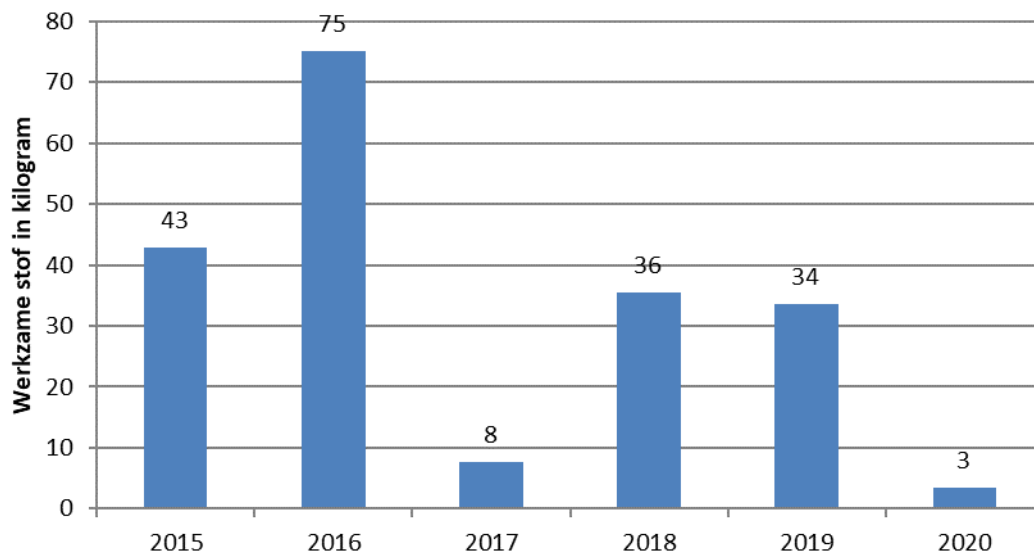

figuur 11: evolutie van het pesticidegebruik (zowel voor beheer van uitheemse soorten als voor bescherming van de collecties) in kilogram werkzame stof bij het Agentschap Natuur en Bos in de periode 2015-2020

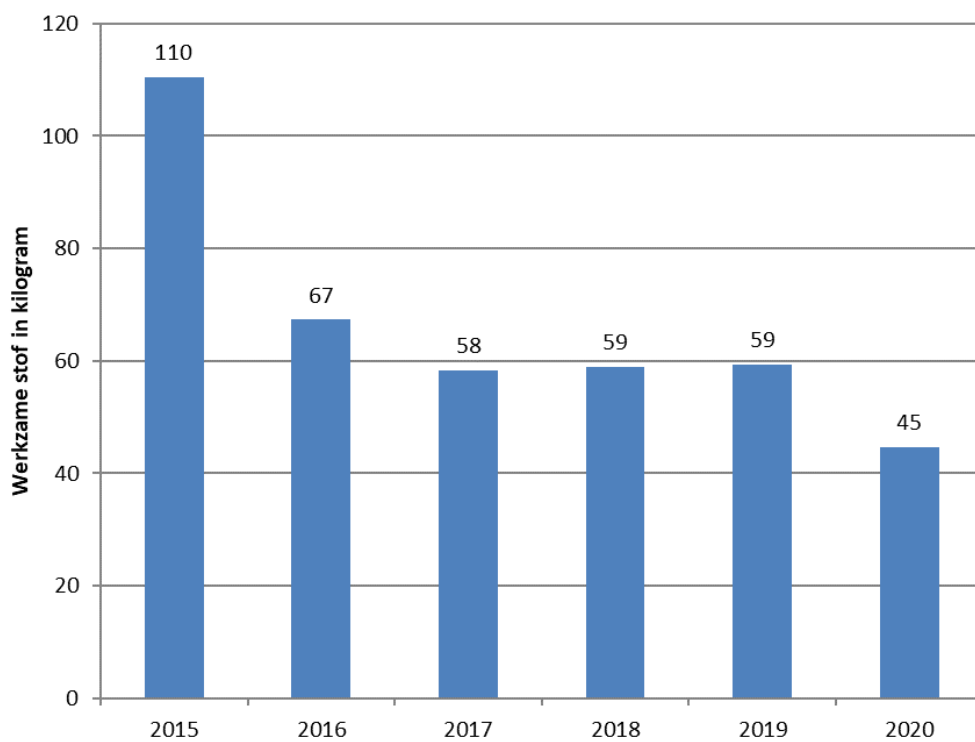

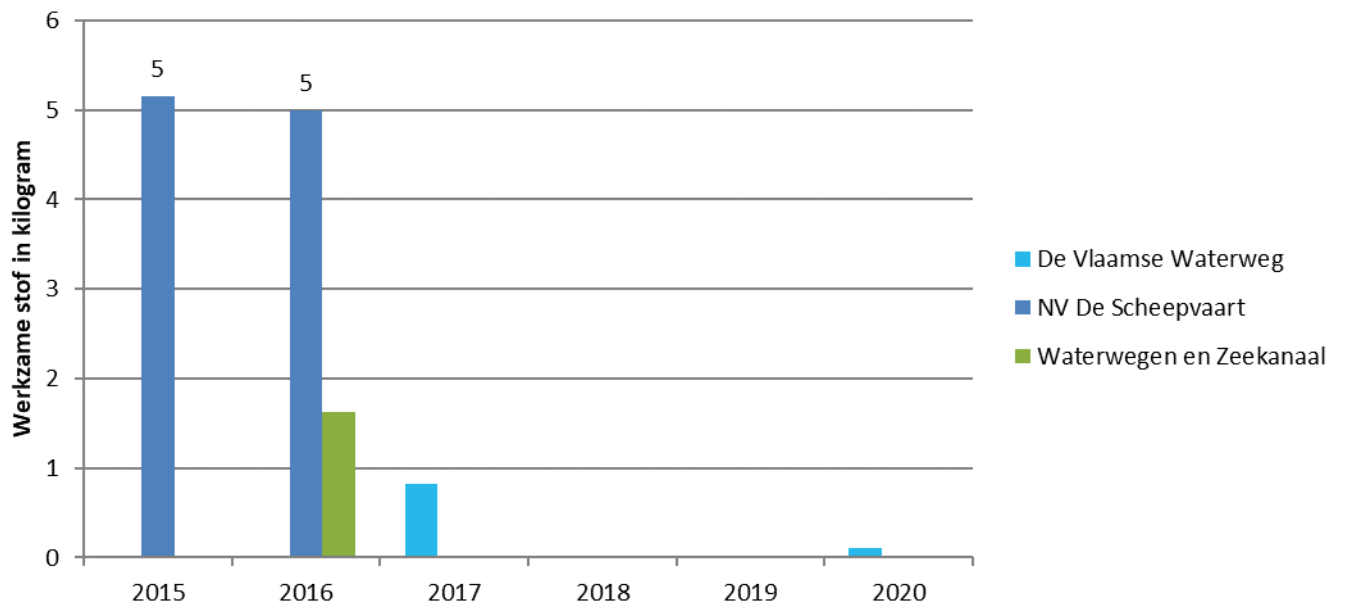
figuur 12: evolutie van het pesticidegebruik in kilogram werkzame stof bij Agentschap Wegen en Verkeer in de periode 2015-2020.

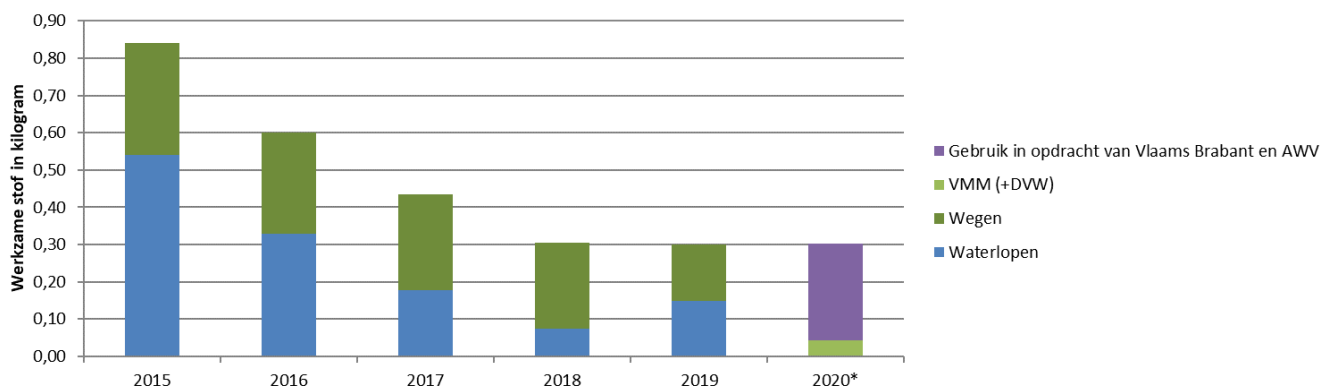
figuur 13: evolutie van het pesticidegebruik in kilogram werkzame stof bij de Vlaamse vervoersmaatschappij De Lijn in de periode 2015-2020

figuur 14: evolutie van het pesticidegebruik in kilogram werkzame stof bij nv De Scheepvaart en Waterwegen en Zeekanaal nv, vanaf 2017 de gegevens voor De Vlaamse Waterweg nv in de periode 2015--2020.

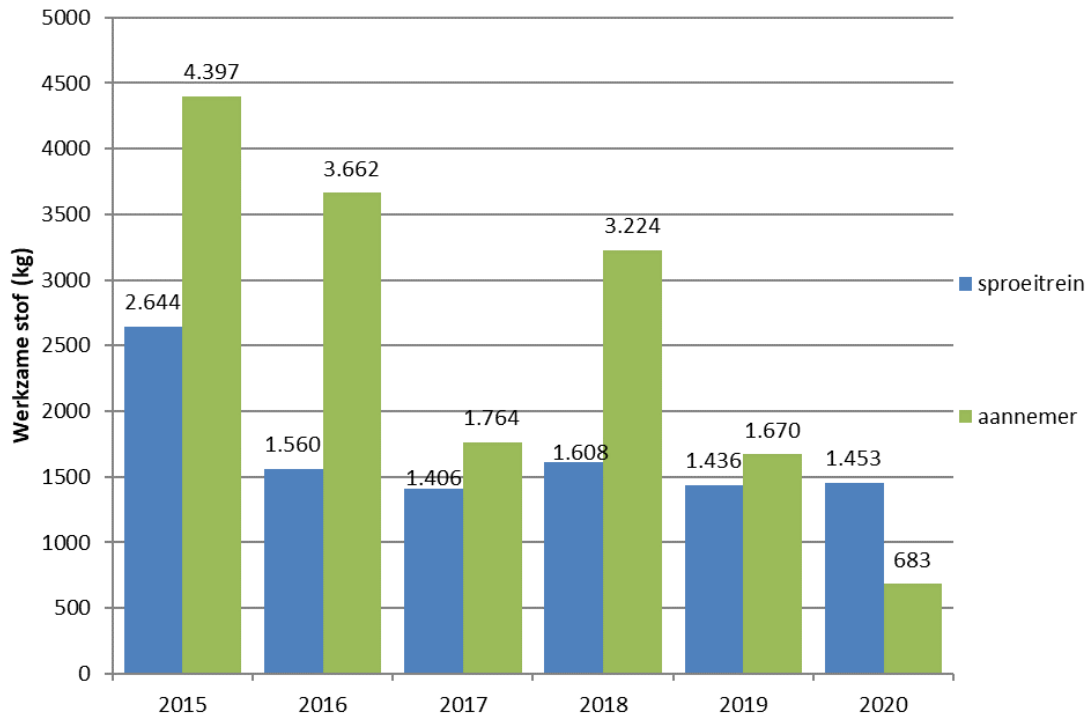
figuur 15: evolutie van het gebruik van pesticiden voor de bestrijding van de bruine rat door de VMM in de periode 2015-2020 in kilogram werkzame stof*

* Vanaf 2020 wordt bij het gebruik van pesticiden door de Vlaamse Milieumaatschappij een onderscheid gemaakt tussen eigen gebruik en het gebruik in opdracht van andere besturen.

figuur 16: evolutie van het pesticidegebruik door Infrabel in de periode 2015--2020 in kilogram werkzame stof

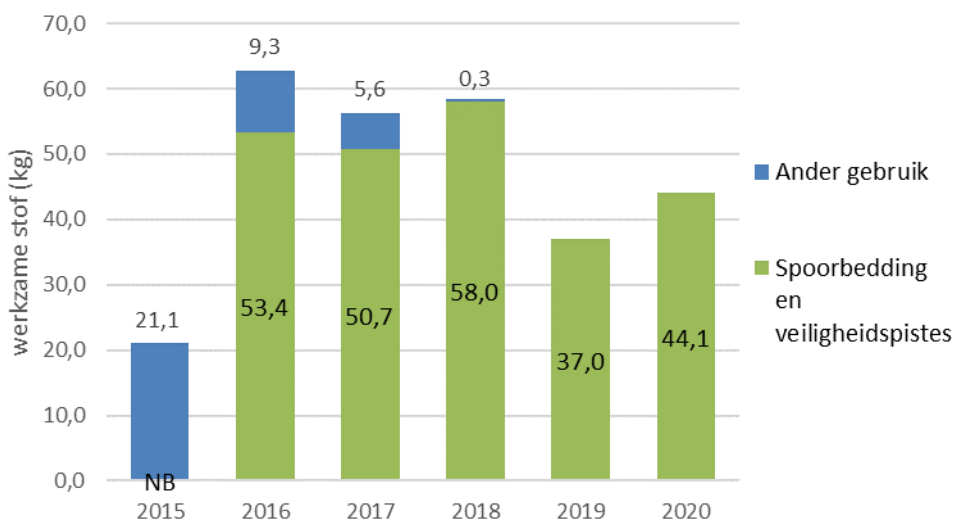

De **NMBS** staat in voor de treinen en dienstverlening naar de burger. Alle terreinen die een rechtstreeks raakvlak hebben met de burger zijn eigendom van NMBS en worden door hen onderhouden. Het gaat hier bv. over perrons, stationsomgevingen, stelposten voor treinonderhoud. Daarnaast beheert de NMBS ook een beperkt aantal spoorwegbeddingen.

De rapportering van het pesticidegebruik bij de NMBS wordt opgedeeld in het gebruik op de spoorbeddingen en veiligheidspistes en het 'andere gebruik' (perrons, stationsomgevingen, werkplaatsen). Voor 2020 werd enkel gebruik op spoorbedding en veiligheidspistes gerapporteerd.

In figuur 17 zijn de cijfers van 2015 tot 2020 uitgezet. De totale hoeveelheid werkzame stof is sedert de invoering van het verbod in 2015 in 2020 gedaald tot 44 kilogram, een lichte stijging tegenover vorig jaar.

figuur 17: evolutie van het pesticidegebruik bij NMBS in de periode 2015-2020 opgedeeld in het gebruik op de spoorbedding en het andere gebruik in kilogram werkzame stof

bijlage 1 Pesticidegebruik van gemeenten in 2020

Overzicht van de gemeenten alfabetisch geordend, provincie waarin de gemeenten gelegen is en gebruikscijfers voor 2019 voor het totale gebruik van pesticiden en het gebruik van pesticiden zonder de generieke afwijking (zoals bestrijding van bruine rat, eikenprocessierups, wespen ..) **uitgedrukt in GRAM**.

Gemeente	Provincie	Totaal pesticidegebruik (g)	Pesticidegebruik zonder generieke afwijkingen (g)
Aalst	Oost-Vlaanderen	9	0
Aalter	Oost-Vlaanderen	2	0
Aarschot	Vlaams-Brabant	0	0
Aartselaar	Antwerpen	0	0
Affligem	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Alken	Limburg	0	0
Alveringem	West-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Antwerpen	Antwerpen	2092	1
Anzegem	West-Vlaanderen	0	0
Ardoois	West-Vlaanderen	26950	26950
Arendonk	Antwerpen	6922	3378
As	Limburg	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Asse	Vlaams-Brabant	28	0
Assenede	Oost-Vlaanderen	3	0
Avelgem	West-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Baarle-Hertog	Antwerpen	0	0
Balen	Antwerpen	120	0
Beernem	West-Vlaanderen	6	0
Beerse	Antwerpen	0	0
Beersel	Vlaams-Brabant	8	0
Begijnendijk	Vlaams-Brabant	7	0
Bekkevoort	Vlaams-Brabant	5403	5400
Beringen	Limburg	0	0
Berlaar	Antwerpen	13	0
Berlare	Oost-Vlaanderen	3	0
Bertem	Vlaams-Brabant	0	0
Bever	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Beveren	Oost-Vlaanderen	29	0
Bierbeek	Vlaams-Brabant	0	0
Bilzen	Limburg	0	0
Blankenberge	West-Vlaanderen	0	0
Bocholt	Limburg	2702	0
Boechout	Antwerpen	0	0
Bonheiden	Antwerpen	9490	9490
Boom	Antwerpen	2	0
Boortmeerbeek	Vlaams-Brabant	0	0
Borgloon	Limburg	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Bornem	Antwerpen	5202	5200
Borsbeek	Antwerpen	0	0
Boutersem	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar

Gemeente	Provincie	Totaal pesticidegebruik (g)	Pesticidegebruik zonder generieke afwijkingen (g)
Brakel	Oost-Vlaanderen	0	0
Brasschaat	Antwerpen	0	0
Brecht	Antwerpen	0	0
Bredene	West-Vlaanderen	0	0
Bree	Limburg	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Brugge	West-Vlaanderen	0	0
Buggenhout	Oost-Vlaanderen	2464	2447
Damme	West-Vlaanderen	0	0
De Haan	West-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
De Panne	West-Vlaanderen	1	0
De Pinte	Oost-Vlaanderen	1	0
Deerlijk	West-Vlaanderen	0	0
Deinze	Oost-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Denderleeuw	Oost-Vlaanderen	0	0
Dendermonde	Oost-Vlaanderen	2605	2600
Dentergem	West-Vlaanderen	0	0
Dessel	Antwerpen	0	0
Destelbergen	Oost-Vlaanderen	0	0
Diepenbeek	Limburg	0	0
Diest	Vlaams-Brabant	252	0
Diksmuide	West-Vlaanderen	1040	1040
Dilbeek	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Dilsen-Stokkem	Limburg	2531	1930
Drogenbos	Vlaams-Brabant	0	0
Duffel	Antwerpen	5029	5029
Edegem	Antwerpen	0	0
Eeklo	Oost-Vlaanderen	0	0
Erpe-Mere	Oost-Vlaanderen	4	0
Essen	Antwerpen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Evergem	Oost-Vlaanderen	11	0
Galmaarden	Vlaams-Brabant	0	0
Gavere	Oost-Vlaanderen	3	0
Geel	Antwerpen	38	38
Geetbets	Vlaams-Brabant	1563	1545
Genk	Limburg	3278	96
Gent	Oost-Vlaanderen	335	324
Geraardsbergen	Oost-Vlaanderen	1518	390
Gingelom	Limburg	28	28
Gistel	West-Vlaanderen	3120	3120
Glabbeek	Vlaams-Brabant	25	0
Gooik	Vlaams-Brabant	0	0
Grimbergen	Vlaams-Brabant	0	0
Grobbendonk	Antwerpen	0	0
Haacht	Vlaams-Brabant	4	0
Haaltert	Oost-Vlaanderen	0	0
Halen	Limburg	0	0
Halle	Vlaams-Brabant	0	0

Gemeente	Provincie	Totaal pesticidegebruik (g)	Pesticidegebruik zonder generieke afwijkingen (g)
Koksijde	West-Vlaanderen	39779	39775
Kontich	Antwerpen	0	0
Kortemark	West-Vlaanderen	0	0
Kortenaken	Vlaams-Brabant	0	0
Kortenbergh	Vlaams-Brabant	0	0
Kortesseme	Limburg	0	0
Kortrijk	West-Vlaanderen	0	0
Kraainem	Vlaams-Brabant	0	0
Kruibeke	Oost-Vlaanderen	1170	1170
Kruisem	Oost-Vlaanderen	0	0
Kuurne	West-Vlaanderen	0	0
Laakdal	Antwerpen	24	0
Laarne	Oost-Vlaanderen	3	0
Lanaken	Limburg	0	0
Landen	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Langemark-Poelkapelle	West-Vlaanderen	0	0
Lebbeke	Oost-Vlaanderen	1049	1040
Lede	Oost-Vlaanderen	4160	0
Ledegem	West-Vlaanderen	0	0
Lendelede	West-Vlaanderen	351	346
Lennik	Vlaams-Brabant	0	0
Leopoldsburg	Limburg	0	0
Leuven	Vlaams-Brabant	3870	3870
Lichtervelde	West-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Liedekerke	Vlaams-Brabant	4	0
Lier	Antwerpen	0	0
Lierde	Oost-Vlaanderen	0	0
Lievegem	Oost-Vlaanderen	4165	4160
Lille	Antwerpen	43	0
Linkebeek	Vlaams-Brabant	0	0
Lint	Antwerpen	2344	2340
Linter	Vlaams-Brabant	15	0
Lochristi	Oost-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Lokeren	Oost-Vlaanderen	7	0
Lommel	Limburg	0	0
Londerzeel	Vlaams-Brabant	7	0
Lo-Reninge	West-Vlaanderen	0	0
Lubbeek	Vlaams-Brabant	0	0
Lummen	Limburg	450	0
Maarkedal	Oost-Vlaanderen	0	0
Maaseik	Limburg	9439	0
Maasmechelen	Limburg	2058	1157
Machelen	Vlaams-Brabant	3	0
Maldegem	Oost-Vlaanderen	5	0
Malle	Antwerpen	9	0
Mechelen	Antwerpen	14	0
Meerhout	Antwerpen	9	0

Gemeente	Provincie	Totaal pesticidegebruik (g)	Pesticidegebruik zonder generieke afwijkingen (g)
Roosdaal	Vlaams-Brabant	3	0
Rotselaar	Vlaams-Brabant	0	0
Ruiselede	West-Vlaanderen	0	0
Rumst	Antwerpen	1300	1300
Schelle	Antwerpen	0	0
Scherpenheuvel-Zichem	Vlaams-Brabant	5	0
Schildde	Antwerpen	37	0
Schoten	Antwerpen	0	0
Sint-Genesius-Rode	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Sint-Gillis-Waas	Oost-Vlaanderen	1720	1716
Sint-Katelijne-Waver	Antwerpen	798	0
Sint-Laureins	Oost-Vlaanderen	7	0
Sint-Lievens-Houtem	Oost-Vlaanderen	3	0
Sint-Martens-Latem	Oost-Vlaanderen	2	0
Sint-Niklaas	Oost-Vlaanderen	1680	1680
Sint-Pieters-Leeuw	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Sint-Truiden	Limburg	13	0
Spiere-Helkijn	West-Vlaanderen	0	0
Stabroek	Antwerpen	0	0
Staden	West-Vlaanderen	0	0
Steenokkerzeel	Vlaams-Brabant	0	0
Stekene	Oost-Vlaanderen	18	0
Temse	Oost-Vlaanderen	0	0
Ternat	Vlaams-Brabant	9	0
Tervuren	Vlaams-Brabant	0	0
Tessenderlo	Limburg	4365	0
Tielt	West-Vlaanderen	8737	8736
Tielt-Winge	Vlaams-Brabant	0	0
Tienen	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Tongeren	Limburg	1	0
Torhout	West-Vlaanderen	2080	2080
Tremelo	Vlaams-Brabant	1	0
Turnhout	Antwerpen	2575	0
Veurne	West-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Vilvoorde	Vlaams-Brabant	4	0
Vleteren	West-Vlaanderen	0	0
Voeren	Limburg	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Vorselaar	Antwerpen	112	0
Vosselaar	Antwerpen	5	0
Waasmunster	Oost-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Wachtebeke	Oost-Vlaanderen	3	0
Waregem	West-Vlaanderen	4810	4810
Wellen	Limburg	217	0
Wemmel	Vlaams-Brabant	0	0
Wervik	West-Vlaanderen	0	0

Gemeente	Provincie	Totaal pesticidegebruik (g)	Pesticidegebruik zonder generieke afwijkingen (g)
Westerlo	Antwerpen	3484	0
Wetteren	Oost-Vlaanderen	5	0
Wevelgem	West-Vlaanderen	1	0
Wezembeek-Oppem	Vlaams-Brabant	0	0
Wichelen	Oost-Vlaanderen	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Wielsbeke	West-Vlaanderen	0	0
Wijnegem	Antwerpen	0	0
Willebroek	Antwerpen	82	0
Wingene	West-Vlaanderen	0	0
Wommelgem	Antwerpen	0	0
Wortegem-Petegem	Oost-Vlaanderen	4	0
Wuustwezel	Antwerpen	21	0
Zandhoven	Antwerpen	3	0
Zaventem	Vlaams-Brabant	0	0
Zedelgem	West-Vlaanderen	19	0
Zele	Oost-Vlaanderen	1563	1560
Zelzate	Oost-Vlaanderen	1950	1950
Zemst	Vlaams-Brabant	niet beschikbaar	niet beschikbaar
Zoersel	Antwerpen	7	0
Zonhoven	Limburg	0	0
Zonnebeke	West-Vlaanderen	0	0
Zottegem	Oost-Vlaanderen	0	0
Zoutleeuw	Vlaams-Brabant	0	0
Zuienkerke	West-Vlaanderen	0	0
Zulte	Oost-Vlaanderen	0	0
Zutendaal	Limburg	3000	3000
Zwalm	Oost-Vlaanderen	5	0
Zwevegem	West-Vlaanderen	0	0
Zwijndrecht	Antwerpen	2	0

